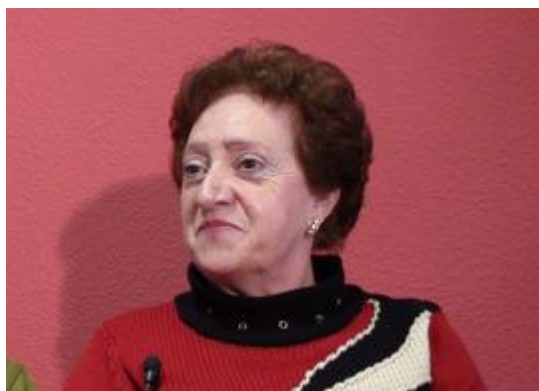
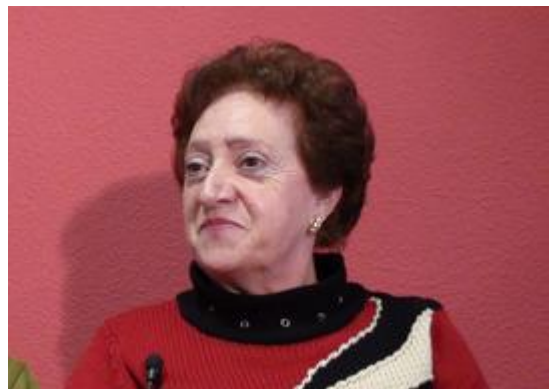

Margarita Etxeberria Murua

*Amezketan,
Gipuzkoa
(1935)*

Aurkibidea

Biografia

Amezketan, eliza atzeko "Garaikoetxea" kaletxean jaioa. Etxeko gazteena eta bihurriena. Txirritak baditu bi bertso artzain bat hil zuen gizonari jarriak, eta bere birraitona omen zen artzain hori. Buruz kantatu dizkigu bertso horiek Margarik.

Zintak

AME-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2009-12-03
- **Iraupena:** 94 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Matematikako etxeko lanak kopiatzen harrapatu zituztenekoa

- **Erref:** AME-001/002
- **Iraupena:** 0:03:52. **Hasi:** 00:01:20. **Bukatu:** 00:05:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Txikitatik ezagutzen dute elkar. Ezkondu aurretik, haurtzaroa eta gaztaroa elkarrekin igaro dituzte. Neskak eta mutilak aparte ibiltzen ziren eskola banatan. Hala, gogoan dute nola behin mutilen eskolako bat etorri zitzaion irakasleari kontatzera matematikako lanak kopiatzen harrapatu zituela.

2. Ormaiztegiko maistrari egindako bihurrikeriak

- **Erref:** AME-001/003
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:05:12. **Bukatu:** 00:06:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Ondo gogoan dute umetan izan zuten Ormaiztegiko maistra. Etxerako lanak elkarrekin egiten edo dotrinako orduan pilotan jolasten harrapatu zitueneko pasadizoak dakartzate gogora. Gaur egun barre egiten duten arren, gorriak ikusitakoak direla kontatzen dute.

3. Eskolak gaztelaniaz hitz erdirik jakin gabe

- **Erref:** AME-001/004
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:06:48. **Bukatu:** 00:08:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

7 urterekin hasi ziren eskolan. Dena gaztelaniaz zen baina beraiek ez zekiten hitz erdirik ere. Arratsaldean laborea egiten zuten.

4. Piper egin zuen aldi bakarrean, harrapatu egin zuten

- **Erref:** AME-001/006
- **Iraupena:** 0:04:29. **Hasi:** 00:08:51. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak

Laburpena:

Piper egin zueneko pasadizoa kontatzen du. Segituan harrapatu zuten ordea; mandatu bat egiteko beharra suertatu eta haren galdezka deitu zuten eskolara. Maistraren beldur, eskolara bueltatzeko ikaragarritzko beldurra izan zuela dauka gogoan.

5. Ormaiztegiko maistraren jaka granatea

- **Erref:** AME-001/009
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:14:30. **Bukatu:** 00:15:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Ormaiztegiko maistra zuten eskolan. Trenez etortzen zen astelehen goizetan. Irakaslearen umorea zein zen jakiteko, nahikoa zuten zein jaka zeraman ikustea. Granate kolorekoa zekarrenean, seinale txarra izaten zen. Ez zuten asko maite irakasle hura.

6. Dotrina euskaraz Don Manuel apaizarekin

- **Erref:** AME-001/011
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:17:08. **Bukatu:** 00:18:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Dotrinari buruzko azalpenak. Batzuetan meza entzun eta besteetan, dotrinari buruzko azalpenak ematen zizkietela diote. Liburuko pasarteak buruz ikasi behar zirela kontatzen dute. Don Manuel apaizak euskaraz ematen zien dotrina eta neska-mutilak elkarrekin egoten ziren.

7. Gurutze Bideko gaiztakeria

- **Erref:** AME-001/012
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:18:54. **Bukatu:** 00:21:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Gurutze Bidean, mutiko batek apaizari sotana altxatu zionekoa kontatzen du, uste baitzuen aurrenekoak irteten Margarita eta haren laguna izango.

8. Umetako jolasak: Txingoketan

- **Erref:** AME-001/013
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:21:43. **Bukatu:** 00:22:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Neska eta mutil, elkarrekin jolasten zuten ume zirela. "Txingoketan" nola jolasten zen azaltzen du.

9. Herriko jaietan dantza sueltoa plazan

- **Erref:** AME-001/014
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:22:45. **Bukatu:** 00:25:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

<p>Herriko plazan, edo Kontzeju azpian, euria bazen, antolatzen ziren dantzaldiak herriko jaietan. Alegriko (Alegiako) Txanbolin etortzen zen soinua jotzera. Margaritaren senarra ere ibiltzen zen soinujole lanetan. Sueltoan aritzen ziren; Kongregazioko kide izaten jarraitu nahi bazenuen, ezin zen dantza lotua egin.</p>

10. Amezketako "elbik" Alegiakoen eta Zaldibiakoen isekei erantzuten

- **Erref:** AME-001/015
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:25:19. **Bukatu:** 00:26:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:

<p>Beti egon da nolabaiteko lehia Alegiako, Zaldibiako eta Amezketako herritarren artean. Amezketarrei "elbi" esaten zaie, eta hori dela eta burla ugari entzun behar izan dituzte.</p>

11. Azkarateko jaietan ateratako argazkiak

- **Erref:** AME-001/016
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:26:54. **Bukatu:** 00:28:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Beste adierazbide batzuk

Laburpena:

<p>Ez ziren kanpora inora ateratzen, uztailaren 7an Azkarateko (Nafarroa) jaietara izan ezik. Han ateratako argazkia erakusten dute. Kartoizko hondo bat jartzen zuen argazkilariak. Irudi desberdinak izaten zituen aukeran, eta momentuan ematen zizun argazkia. Mutilak zirela argazkiak ordaintzen zituztenak: neskek bi kopia eskatzen zituztela kontatzen du, bat mutilari oparitzeko eta bestea beraientzat gordetzeko, horrela ordaintzetik libratuz.</p>

12. Taberna barruan sartzea galarazita zuten emakumeek

- **Erref:** AME-001/017
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:28:33. **Bukatu:** 00:29:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Tabernara sartzea galarazita zutela kontatzen dute. Mutilek zer bait hartzera gonbidatuz gero, kanpora ateratzen zieten edaria eta kanpoan edaten zuten. Taberna batean sartzen baziren, ospe txarra hartzen zuten, emagaldutzat zituzten.

13. Neska-laguntzea apaizaren aurretik

- **Erref:** AME-001/019
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:30:45. **Bukatu:** 00:33:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Neska-laguntzeari buruz dihardute. Apaizen etxea zuen aldamenean

Margaritak eta zaila zuen senargaiarekin kontu batzuk esatea antza. Etxera iritsi orduko, "ondo lo egin" esan eta alde egin behar izaten zuen honek. Teresak bazuen atzeko bidetik joatea baina, hura egitea ere gaizki ikusia zegoenez, apaizaren etxe aurretik pasatzen zela kontatzen du.

14. 25 urterekin, neskazahar

- **Erref:** AME-001/020
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:33:30. **Bukatu:** 00:34:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkongabeak

Laburpena:

25 urtetik aurrera, emakume ezkongabea "neskazahar"tzat hartzen zen.

15. Estraperloko irina

- **Erref:** AME-001/021
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:34:10. **Bukatu:** 00:37:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Irina Nafarroatik estraperloan ekartzen zuen Margaritaren aitak. Telefonoz ematen zieten Guardia Zibilaren miaketen berri eta, haiek etortzerako, ezkutatu egiten zituzten estraperloko irin zakuak. 13 urteko mutila Nafarroako herri batera irinetara bidali zuteneko kontakizuna ere kontatzen du

16. Makiak Aralarreko bidean

- **Erref:** AME-001/024
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:40:36. **Bukatu:** 00:43:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945) » Alemaniarren alde edo kontra ibiliak

Laburpena:

<p>Aralarreko bidean zegoen borda batean, artzain batek aurkitu zituen Makiei (erresistentziako gerrillariak) buruzko kontakizuna. Nafarroara igarotzeko bidearen bila, ihesean zebiltzan Guardia Zibilarekin topo egin zutenean. Bi hil zituzten tiroka. Kanposantura ekarri zituzten haien gorpuak baina ez zituzten bedeinkatutako eremuan lurperatu, aparteko "kondenatuen" eremuan baizik.</p>

17. Ardiak lapurtzen zizkion soldaduak hil zuen Margaritaren birraitona

- **Erref:** AME-001/025

- **Iraupena:** 0:04:43. **Hasi:** 00:43:48. **Bukatu:** 00:48:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Hernanin erail zuten Margaritaren birraitona 1885. urtean. Ardiak lapurtzen ari zitzaion soldaduak tiroz hil zuen, kargu hartzera joan zenean. Handik urte batzuetara, Txirritak botatako bertsoak botatzen ditu Margaritak. Aita Zabalak jaso zituen liburu batean.

18. Komunio-handian aureskua eta soka-dantza

- **Erref:** AME-001/028
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:50:44. **Bukatu:** 00:53:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Komunio handia egiten zenean, aureskua eta soka-dantza dantzatzen ziren Amezketan. Dantzari buruzko azalpenak ematen ditu Margaritak.

19. Amezketako jaiak abuztuaren 24an

- **Erref:** AME-001/029
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 00:53:04. **Bukatu:** 00:56:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Abuztuaren 24an ospatzen dira Amezketako jaiak. Bezperaz hasten ziren ospakizunak dianarekin. Meza nagusirako prestatzen ziren ahal zuten dotoreen. Bertsolariak, pilota partidua, aizkolariak... jaien inguruko azalpenak ematen dituzte. Afaltzera etxera joan eta iluntzean festara bueltatzeko, izeba ezkongabearen babesa bilatzen zutela kontatzen du.

20. Festetarako dotore jantzi beharra

- **Erref:** AME-001/031
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:58:24. **Bukatu:** 01:01:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Herriko jaietarako oso gogoko zuten dotore jantzea eta, aukera izanez gero,

arropa berriren bat ere estreinatzen zuten. Horren adibide da Margarik kontatzen duen anekdota, zapatak erosi ahal izateko oilasko zaharrak merkatuan saldu zituenekoa.

21. Amezketako Talai-dantza

- **Erref:** AME-001/034
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 01:03:10. **Bukatu:** 01:04:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Talai-dantza Amezketa eta Bedaion Inauteri igande eta astelehenean mutilek dantzatu ohi zuten makil-dantza da. Etxez etxe ibiltzen ziren.

22. Senideetan gazteena eta mimatuena zen Margari

- **Erref:** AME-001/040
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 01:15:38. **Bukatu:** 01:18:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Senide zaharrek zuka egiten ziotela dio Margarik (senideetan gazteena), berak ordea, hika egiten zieten haiei. Mariak, guztiekin hika egiten zuela dio. "Amabirjin arrastoan" behera (izenaren zergatiaren azalpenak ere ematen dituzte) aita zetorrela ikusi eta etxean ezkutatu zeneko kontakizuna dakar Margarik. Senide zaharrenek aitari egindako gaiztakeriaren berri eman baina zigorraz nola libratu zen kontatzen du barre artean.

23. Igandeko 11:30etako meza, artzainen elkargunea

- **Erref:** AME-001/041
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:18:32. **Bukatu:** 01:19:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Igandero, 11:30ean, propio izaten zen meza artzaintentzat Amezketan. Margariren aita etxera etortzen zeneko unea zen, eta gogoan du beti frutaren bat edo zerbait ekartzen ziola. Zoritzarrez, Margarik 11 urte besterik ez zituenean hil zen aita.

24. 3R filma Leidorren eta bekatua aitortzera

- **Erref:** AME-001/044

- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 01:24:03. **Bukatu:** 01:26:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Leidor zineman "3R" filma ikustera joan ziren behin Margari eta senarra. Konfesatzeko orduan, herriko apaizarengana joan orde, San Frantziskoko fraideengana joatea erabaki zuen badaezpada ere. Margariren ustez, ez zuen bekaturik egin, pelikulan ez baitzen ezer ikusten, baina fraideak beste modu batera ikusi zuen kontua.

25. Aitorlekuaren beldur: dena zen bekatu

- **Erref:** AME-001/045
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 01:26:42. **Bukatu:** 01:29:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Aitorlekuari eta apaizari kontatu beharreko kontuak. Beldurrez egoten zirela diote, infernu eta bekatu kontuak baino ez zituztelako entzuten

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-09-24

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com